

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

WALL BIDL
4 APR 1958
STOCKHOLM

SOU
1958:9 A

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958:9

Justitiedepartementet

HÄRADSÄRTTS
SAMMANSÄTTNING I BROTTMÅL

PROMEMORIA AVGIVEN AV
STADSDOMSTOLSUTREDNINGEN

Stockholm 1958

Statens offentliga utredningar 1958

Kronologisk förteckning

1. Vägplan för Sverige. 1. Riktlinjer och förslag samt kartbilagor. Idun. 226 s. **K.**
2. Vägplan för Sverige. 2. Expertutredningar och övriga textbilagor. Idun. 208 s. **K.**
3. Utredning om vissa förhållanden vid konserveringsforskningsinstitutet. Marcus. 270 s. **H.**
4. Promemoria med förslag om fondförvaltning m. m. i samband med en utbyggd pensionering. Idun. 91 s. **S.**
5. Permanent skördeskadeskydd. Idun. 547 s. **Jo.**
6. Författningsutredningen. 1. Kandidatnominering vid andrakammarval. Av L. Sköld. Idun. 355 s. **Ju.**
7. Småbrukarstödet. Marcus. 120 s. **Jo.**
8. Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning. Norstedt. 96 s. **I.**
9. Häradsrätts sammansättning i brottmål. Idun. 24 s. **Ju.**

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958:9

Justitiedepartementet

HÄRADSRÄTTS
SAMMANSÄTTNING I BROTTMÅL

PROMEMORIA AVGIVEN AV
STADSDOMSTOLSUTREDNINGEN

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet

Stadsdomstolsutredningen får härmed vördsamt överlämna promemoria om häradsrätts sammansättning i brottmål.

Utredningen har i detta ärende biträtt av experterna inom utredningen rådmannen Birger Brandt och kanslirådet Ebbe Magnander.

Stockholm den 19 februari 1958.

Thorwald Bergquist

Sven-Olof Dahlman

Nils G. Fröding

Åke Hassler

Valfrid Larsson

Ingmar Lidbeck

Ivar Löfqvist

Carl Svennegård

E. Oskar Åkerström

Sture Hägerroth

Innehåll

Författningsförslag	7
Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	7
Förslag till lag om ändring i strafflagen.....	9
Förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden	10
Inledning.....	11
Motiv	13
Tremansnämnd i brottmål	13
Ensamdomare i brottmål.....	17
Tingsordningsfrågor	20
4 kap. 4 § strafflagen	23
6 § lagen om handläggning av domstolsärenden.....	23
Ikraftträdande.....	24

fourth

Författningsförslag

Förslag

till

Lag

om ändring i rättegångsbalken

Härigenom förordnas, att 1 kap. 4, 5 och 7 §§ rättegångsbalken skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 Kap.

4 §.

I häradsrätt dömer häradshövdingen med nämnd. Häradsrätten vare dock domför utan nämnd vid måls avgörande utan huvudförhandling samt annan handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn å stället, så ock i tvistemål vid huvudförhandling, som hålles i omedelbart samband med förberedelsen.

I häradsrätt dömer häradshövdingen med nämnd. Häradsrätten vare dock domför utan nämnd vid måls avgörande utan huvudförhandling samt annan handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn å stället, så ock i tvistemål vid huvudförhandling, som hålles i omedelbart samband med förberedelsen. *Lag samma vare i fråga om huvudförhandling och syn å stället i brottmål, om målet rör allenast ansvar för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter, och i målet ej förekommer anledning, att målsägande finnes.*

5 §.

I tingslag — — — — — deras antal.

I nämnd skola sitta minst sju och högst nio. *Rör mål allenast ansvar för brott, varå icke kan följa svårare straff än böter, och förekommer i målet ej anledning, att målsägande finnes, eller hålles syn å stället utom*

I nämnd skola sitta minst sju och högst nio. *I mål om brott, varå icke kan följa straffarbete eller avsättning, så ock vid syn å stället utom huvudförhandling vare dock häradsrätten domför med tre i nämnden.*

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

huvudförhandling, vare dock häradsrätten domför med tre i nämnden.

Häradshövdingen fördele ————— inom nämnden.

7 §.

I tingslag ————— mellan dem.

För huvudförhandling i mål, vari häradsrätten är domför med tre i nämnden, skola, om det erfordras, ting hållas å bestämda tider och orter. Ting må hållas å annan ort än den, där tingsställe är.

Om det erfordras, må allmänt ting hållas även under häradsrättens ferier samt å annan ort än den, där tingsställe är.

Om tingsordning förordnar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959. Om häradsrätts sammansättning i mål, vari huvudförhandling påbörjats före nämnda dag, gälle vad i äldre lag är stadgat.

Förslag
till
Lag
om ändring i strafflagen

Härigenom förordnas, att 4 kap. 4 § strafflagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 Kap.

4 §.

Förekommer till — — — — — av målen.

Domstolen må ej förordna om förening av straff utan att den dömde erhållit tillfälle att yttra sig. Begär den dömde att bli muntligen hörd, skall tillfälle därtill beredas honom. Angående domstolens sammansättning vid sådant förhör så ock eljest vid avgörande av fråga om förening av straff gälle vad i rättegångsbalken är i allmänhet föreskrivet om domförhet vid huvudförhandling i brottmål; rådhusrätt vare dock domför med tre i nämnden. Domstolens avgörande sker genom beslut. Beslutet skall, där ej annorlunda förordnas, lända till efterrättelse ändå att talan däremot föres. Utan avbidan på beslut om förening av straff må ettdera straffet verkställas.

Domstolen må ej förordna om förening av straff utan att den dömde erhållit tillfälle att yttra sig. Begär den dömde att bli muntligen hörd, skall tillfälle därtill beredas honom. Angående domstolens sammansättning vid sådant förhör så ock eljest vid avgörande av fråga om förening av straff gälle vad i rättegångsbalken är i allmänhet föreskrivet om domförhet vid huvudförhandling i brottmål; underrätt vare dock domför med tre i nämnden. Domstolens avgörande sker genom beslut. Beslutet skall, där ej annorlunda förordnas, lända till efterrättelse ändå att talan däremot föres. Utan avbidan på beslut om förening av straff må ettdera straffet verkställas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959. Har förhandling påbörjats före nämnda dag, gälle om rättens sammansättning vad i äldre lag är stadgat.

¹ Senaste lydelse se SFS 1958 nr 10.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Underrätt vare ————— lagfaren domare.

Vid annan ————— ärendet angår

1. adoption, vårdnaden ————— andra fall;
2. förmynderskap eller ————— 10 § föräldrabalken;
3. förvaltning enligt ————— är tvistigt;
4. nedsättning av ————— till fusion;
5. förvaltning av ————— i sparbank;
6. förordnande eller ————— är tvistigt;
7. bestämmande av arvode;
8. tillstånd till ————— ägofred; eller
9. dödande av förkommen handling.

Skall i häradsrätt nämnd deltaga, vare häradsrätten i ärende, som avses i andra stycket 2, 3, 6 eller 7, domför med tre i nämnden, dock ej då fråga är om tillstånd till viss förvaltningsåtgärd eller talan mot överförmyndares beslut.

Skall i häradsrätt nämnd deltaga, vare häradsrätten i ärende, som avses i andra stycket 2, 3, 6 eller 7, eller i det i samma stycke under 8 nämnda ärendet om intagande i rättsens protokoll av förening enligt lagen om ägofred domför med tre i nämnden, dock ej då fråga är om tillstånd till viss förvaltningsåtgärd eller talan mot överförmyndares beslut.

¹ Senaste lydelse se SFS 1954 nr 436.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1959.

Inledning

Genom lag om ändring i rättegångsbalken den 10 januari 1958 ha nya bestämmelser meddelats om rådhusrätts sammansättning i brottmål. Enligt dessa bestämmelser skall rådhusrätt bestå av lagfaren ordförande och tremansnämnd i flertalet av de brottmål som hitintills avgjorts av tre eller fyra lagfarna domare. I anslutning till denna ändring ha vissa utanför rättegångsbalken meddelade bestämmelser om rådhusrätts sammansättning i mål eller ärenden, som angå straff eller annan brottspåföljd, underkastats motsvarande ändring. Den nya lagstiftningen (SFS nr 8—18) träder i kraft den 1 januari 1959.

I brottmål kommer rådhusrätt således att ha följande sammansättningsformer. I mål om ansvar för brott, varå ej kan följa svårare straff än böter och vari ej förekommer anledning att målsägande finnas — i det följande kallade bagatellbrottmål — blir rådhusrätt såsom hitintills domför med endast en lagfaren domare. I mål om ansvar för brott, varå ej kan följa straffarbete eller avsättning, blir rådhusrätt domför med lagfaren ordförande och tre nämndemän. Återstående brottmål, d. v. s. de allvarligare brottmålen, skola avgöras av ordförande och fullsutten nämnd, vilket innebär, att i nämnden skola sitta minst sju och högst nio.

I fråga om häradsrätts sammansättning i brottmål gäller enligt nuvarande ordning, att nämnd alltid skall medverka vid huvudförhandling i brottmål. För häradsrätt finnes således inte möjlighet att avgöra bagatellbrottmål med endast *en* domare i rätten. Dessa mål få emellertid i häradsrätt avgöras med tremansnämnd, vars behörighetsområde motsvarar ensamdomares i rådhusrätt. I alla övriga brottmål består häradsrätt av ordförande och fullsutten nämnd.

Till grund för de nya reglerna om rådhusrätts sammansättning i brottmål ligger ett delbetänkande av stadsdomstolsutredningen (SOU 1956: 28). Framläggandet av detta betänkande innan utredningsarbetet i övrigt slutförts föranleddes närmast av en önskan att höja rådhusrätternas arbetskaper utan ökning av antalet domartjänster och att på så sätt möjliggöra för dessa domstolar att bemästra de arbetsbalanser som förekommo vid vissa av dem. I betänkandet (s. 39 f.) sade sig utredningen ämna framdeles föreslå, att den mindre nämnden i häradsrätt finge samma befogenheter som i rådhusrätt och att tremansnämndens nuvarande uppgifter anförtröddes ensamdomare. Domförhetsreglerna i brottmål skulle därmed bli desamma för häradsrätt och rådhusrätt. Under remissbehandlingen av betänkandet ifrågasattes, bl. a. av två hovrätter och av föreningen Sveriges häradshövdingar, om icke den behåddade utvidgningen av den mindre häradsnämndens behörighet borde genomföras samtidigt med den föreslagna änd-

ringen i rådhusrätts sammansättning. En liknande mening uttalade lagrådet. Även dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, framhöll i propositionen (1957 nr 172 s. 79 f.), hurusom önskvärdheten av så långt möjligt likformiga domförhållningsregler med icke obetydlig styrka talade för en utvidgning av den mindre häradsnämndens behörighet. Då en sådan utvidgning icke kunde anses vara av något starkare praktiskt behov påkallad, ansåg dock statsrådet frågan lämpligen kunna lösas i anslutning till stadsdomstolsutredningens framtida förslag i ämnet. I anledning av propositionen väcktes i riksdagen motion (II: 697) om sådana lagändringar, att full likställighet åvägabringades mellan rådhusrätts och häradsrätts domförhållning i brottmål. Första lagutskottet yttrade härom i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 38) över propositionen:

»Genom förslaget införes en sammansättningsform som redan förekommer i häradsrätterna. Härigenom tages ett i och för sig motiverat steg i riktning mot en mera enhetlig underrättsorganisation. Likformigheten blir större än för närvarande så till vida som grundformen för sammansättning i brottmål, lagfarens ordförande och nämnd, blir densamma i rådhusrätt och häradsrätt. I jämförelse härmed synes det visserligen ur likformighetssynpunkt av mindre betydelse, att bland annat kompetensområdet för tremansnämnden under en övergångstid icke blir detsamma i de båda slagen av underrätter. Såsom i propositionen framhålls, kan en omedelbar utvidgning av den mindre häradsnämndens behörighet nämligen icke anses vara påkallad av något starkare praktiskt behov. Ur principiell synpunkt hade det emellertid varit önskvärt att i detta sammanhang jämväl häradsrätternas domförhållningsregler blivit föremål för omprövning för att därigenom skapa möjlighet att ernå full likformighet i fråga om underrätternas sammansättning. Därest propositionens förslag bifalles skulle, såsom i motionen II: 697 framhålls, olikheten i domförhållning mellan häradsrätterna och rådhusrätterna komma att bli bestående under avsevärd tid framåt. Att i enlighet med motionsyrkandet på nuvarande stadium — utan föregående remiss — upptaga spørsmålet om ändring härvidlag för häradsrätternas del torde dock icke lämpligen böra ske. Utskottet finner det emellertid önskvärt, att denna fråga, därest föreliggande förslag antages av riksdagen, snarast möjligt och utan avvaktan på slutförandet av utredningens uppdrag tages upp till övervägande och att därav föranledda förslag föreläggas riksdagen.»

Med hänsyn till vad under riksdagsbehandlingen sålunda förekommit har stadsdomstolsutredningen beslutit att från utredningsarbetet i övrigt utbryta frågan om häradsrätts sammansättning i brottmål och framlägga förslag härom. Förslaget har det begränsade syftet att efterkomma riksdagens önskan att redan nu skapa likformighet mellan häradsrätts och rådhusrätts sammansättning i brottmål. Däremot avses ej att slutligt taga ställning till domförhållningsreglerna i dessa mål. Bland annat återstår frågan om antalet nämndemän i den stora nämnden, en fråga som sammanhänger med underrätternas sammansättning i tvistemål och nämndens rösträtt. Det fortsatta utredningsarbetet kan dock ej anses utgöra hinder för att frågan om häradsrätts sammansättning i lindrigare brottmål lösas redan innan utredningens slutbetänkande föreligger.

Motiv

Tremansnämnd i brottmål

Frågan om rättens sammansättning i lindrigare brottmål har hitintills ej tilldragit sig samma uppmärksamhet för häradsrätternas som för rådhusrätternas del. Användningen av tremansnämnd i häradsrätt härrör från 1918, då denna sammansättningsform infördes i vissa bötesbrottmål samt enklare tvistemål och ärenden. Härmed avsågs att tillgodose behovet av snabbare och lättillgängligare rättsskipning särskilt i städer utan egen jurisdiktion och andra orter med mera sammanträngd befolkning. Tremansnämndens behörighet var ursprungligen begränsad till de särskilda tings-sammanträden — tremansting — som höllos vid sidan av de allmänna tingssammanträdena; när mål som tillhörde tremansnämndens kompetens förekom vid de allmänna tingen måste det handläggas med fullsutten nämnd. Den nya rättegångsbalken avskaffade denna begränsning i användningen av tremansnämnd. Men samtidigt minskades behovet av tremansnämnd genom införande av institutet strafföreläggande. I tvistemål förelåg ej längre behov av liten nämnd, sedan möjlighet öppnats för ensamdomare att avgöra enklare tvistemål under förberedelsen eller vid huvudförhandling i omedelbart samband med förberedelsen; rättegångsbalken har ej heller bestämmelser om tremansnämnd i tvistemål. I praktiken har den mindre häradsnämnden ej kommit till användning i den utsträckning rättegångsbalken formellt medger. Bagatellbrottmålen handläggas nämligen — i den mån de ej avgöras genom strafföreläggande — regelmässigt vid de allmänna tingen, då nämnden ändå är fulltaligt samlad för andra brottmål och för tvistemål samt för sådana ärenden som kräva medverkan av fullsutten nämnd. Något behov torde ej ha visat sig att vid dessa ting utskilja bagatellbrottmålen för handläggning i annan ordning än övriga mål. Den faktiska användningen av tremansnämnd är därför i huvudsak fortfarande inskränkt till de särskilda sammanträden med tremansnämnd som i flertalet domstolar hållas en eller flera gånger om året, vanligen under häradsrätts sommarferier.

I proposition (nr 200) till 1954 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om enklare sammansättning av underrätt vid behandling av mindre brottmål. Enligt detta förslag skulle behörighetsområdet för ensamdomare i rådhusrätt och för lagfaren domare med tremansnämnd i häradsrätt vidgas att avse brott, vilkas straffskala omfattade även svårare straff än böter, förutsatt dock att i det särskilda fallet sådant svårare straff ej komme i fråga; behörigheten skulle vidare utsträckas att omfatta enskilt anspråk i följd av brottet. Förslaget åsyftade särskilt att höja rådhusrätternas arbets-

kapacitet utan förändring av deras personalorganisation. För häradsrätterna bedömdes reformen få vida mindre praktisk betydelse, men det ansågs likväl önskvärt att behålla den gemensamma gränsdragningen i behörighet för ensamdomare i rådhusrätt och för ordförande med tremansnämnd i häradsrätt. Propositionen i fråga vann icke riksdagens bifall. Särskilt vände sig riksdagen mot att förslaget skulle komma att i alltför stor utsträckning överlämna bevisprövning åt ensamdomare i rådhusrätt. Att bevisprövning anförtroddes lagfaren domare med tremansnämnd väckte ej samma betänkligheter. Även enligt riksdagens mening borde dock överenstämmelsen i behörighet mellan ensamdomare i rådhusrätt och tremansnämnd i häradsrätt bibehållas. Riksdagen anmärkte ock, att förslaget för häradsrätterna skulle medföra, att de ojämförligt flesta brottmålen skulle komma att handläggas med tre i stället för med sju i nämnden och att därmed i stor utsträckning bleve omöjligt att i nämnden erhålla den person- och ortskännedom som alltid betraktats som ett av häradsnämndens värdefullaste bidrag till rättskipningen (första lagutskottets utlåtande nr 25).

De ändringar i sammansättningsformerna i brottmål som nyligen vidtagits för rådhusrätternas del ha förestavats bl. a. av intresset att hushålla med den lagfarna domarpersonalen. Det är emellertid även av vikt, att nämndemännens tid och krafter sparas och att rätten ej sammansättes med fler nämndemän än som är oundgängligen nödvändigt. I många av de brottmål som nu handläggas med sju till nio nämndemän behövs det ej så många nämndemän. Olägenheterna med en onödigt stor nämnd få ökad betydelse efterhand som domstolarnas arbetsbörda stiger. För vidmakthållandet av en god och allsidig rekrytering av nämndemän måste tillses, att nämndemännen ej tagas i anspråk i sådan omfattning att grupper av medborgare anse sig förhindrade att mottaga uppdrag som nämndeman. Två utvägar stå härvidlag öppna. Den ena innebär, att antalet nämndemän i domkretsarna ökas så att tjänstgöringsskyldigheten för varje enskild nämndeman lindras. Den andra utvägen är att minska det antal nämndemän som fordras för att rätten skall vara domför. Nämndemansuppdragets karaktär av förtroendesyssla hindrar en mera väsentlig ökning av det antal nämndemän som skall finnas i varje tingslag. Den önskvärda hushållningen med lekmännen måste därför vinnas genom en minskning av det domföra antalet nämndemän. I sitt förutnämnda betänkande om rådhusrätts sammansättning i brottmål (SOU 1956: 28 s. 39) har utredningen förklarat sig skola senare upptaga frågan om en minskning av antalet nämndemän i den stora nämnden. En sådan reform är dock enligt utredningens mening ej tillfyllest. Bakom rättens avgörande i allvarigare brottmål bör alltjämt stå en förhållandevis stor krets av domare. Till grund för de av riksdagen 1957 antagna domförhetsreglerna för rådhusrätt ligger ock tan-

ken att det i brottmål finnes behov av en mindre och en större nämnd, vardera med sina uppgifter. Den mest verksamma reformen i syfte att hålla nere antalet nämndemän och kostnaderna för nämnden är utan tvivel att väsentligt öka användningen av den mindre häradsnämnden. Emellertid äro de praktiska fördelar som sålunda stå att vinna i hög grad beroende av huruvida en tremansnämnd med avsevärt ökad kompetens kan inordnas i häradsrätternas nuvarande arbetsformer. Till denna fråga återkommer utredningen i det följande under avsnittet tingsordningsfrågor.

Förutom önskemålet att bättre hushålla med häradsnämnden anmäler sig som motiv för ändring av häradsrätternas domförhållningsregler den principiella synpunkten att underrätterna såvitt möjligt böra vara likformigt sammansatta. Särskilt när det gäller straffrättsskipningen är det av vikt, att domstolarnas sammansättning och därmed rättsskyddet för medborgarna är lika. De nuvarande olikheterna bottna framför allt i historiska förhållanden. Utredningen har ock uppställt som ett riktmärke i sitt arbete att så långt möjligt utjämna dessa olikheter och, som i inledningen nämnts, har utredningen därvid förutsatt, att domförhållningsreglerna i brottmål framdeles skulle bli fullt likformiga i alla underrätter.

Vid övervägande av frågan om vidgad användning av den mindre häradsnämnden kräva vissa synpunkter särskilt beaktande. Av gammalt har bland häradsnämndens uppgifter ingått att tillföra rätten Orts- och personkännedom. Ett uttryck härför är regeln i 1 kap. 5 § sista stycket RB att härads hövdingen vid fördelning av nämndemännen till tjänstgöring bör tillse, att erforderlig Ortskännedom är företrädd inom nämnden. I städerna — särskilt i de större — har helt naturligt nämndens Orts- och personkännedom ej tillmätts samma betydelse; med avseende å nämndemän i rådhusrätt finnes ej heller någon motsvarighet till den nyssnämnda regeln. Emellertid spelar numera häradsnämndens förtrogenhet med tingslagets särskilda förhållanden ej samma roll som tidigare. Flera omständigheter ha bidragit härtill. Så länge jordbruket dominerade landsbygdens näringsliv och nämnden utslutande eller till den alldeles övervägande delen rekryterades bland jordbrukare, hade nämnden möjlighet att förmedla en nära kontakt med de särskilda förhållandena i tingslaget. Numera ingå i många tingslag även förhållandevis stora städer eller andra tätorter med ett förgrenat näringsliv och en mera mångskiftande social och ekonomisk struktur. Nämndens möjlighet att tillföra domstolen lokalkännedom har därmed minskat. Men även av andra skäl har nämndens lokalkännedom förlorat i betydelse. Häradsnämndens uppgift att svara för Orts- och personkännedom går ytterst tillbaka till ett skede, då nämnden ej deltog i målens avgörande utan fungerade som ett bevismedel, som stod till parternas förfogande. Även sedan nämnden börjat taga del i dömandet, hade den länge som en av sina viktigaste uppgifter att tillföra domstolen material för dömandet. Det stod helt i överensstämmelse med äldre tids inkvisitoriska process att på sådant sätt

utnyttja nämnden som upplysningskälla. Även om i praxis rättegångens inkvisitoriska karaktär till största delen försvunnit redan före nya rättegångsbalken, var det först med denna som en processordning lagfästes, enligt vilken det i första hand ankommer på parterna att sörja för utredning och bevisning. Föreskriften i rättegångsbalken att dom skall grundas å vad vid huvudförhandlingen förekommit — d. v. s. på den verksamhet parterna bedrivit inför rätten — förbjuder i princip, att avgörandet grundas å material, som rättens ledamöter inhämtat utanför målet. Endast i den mån sådant material utgöres av omständigheter, som äro allmänt veterliga, eller av allmänna erfarenhetssatser får rätten begagna sig därav. Det är tydligt, att denna princip för processförfarandet inte lämnar mycket utrymme för utnyttjande av nämnden såsom upplysningskälla (jfr Ekelöf Rättegång 1 häftet s. 95 f.).

Vad som nu sagts innebär ej, att det icke alltjämt är önskvärt, att skilda orter inom tingslaget i rimlig utsträckning äro företrädade inom nämnden. Denna får därigenom en fastare folklig anknytning och bidrager på så sätt till att stärka förtroendet för rättsskipningen. Såvitt gäller straffrättskipningen har dock nämnda förhållande sin betydelse främst i fråga om nämndens storlek i mål om mera allvarliga brott. I viss utsträckning bör det för övrigt låta sig göra att med endast tre i nämnden tillgodose intresset att olika delar av tingslaget äro företrädade inom nämnden. Redan nu är vanligt att mål från ett och samma landsfiskalsdistrikt samlas till viss rättegångsdag och att därvid tjänstgöra nämndemän från det distriktet. Åtminstone på sina håll torde en ytterligare koncentration av mål från visst åklagaredistrikt vara möjlig. Vidare är att beakta, att en minskning av antalet nämndemän i rätten ökar möjligheterna att till nämndemansupdraget förvärva lekmän, vilka tillvunnit sig ställning som förtroendemän i bygden och som sådana ha särskilda förutsättningar att utåt förankra rättsdomar och beslut.

Några invändningar ur rättssäkerhetssynpunkt anser utredningen icke kunna resas mot att tremansnämnd i häradsrätt tillägges samma behörighet som tremansnämnd i rådhusrätt. Såsom tidigare nämnts omfattar denna behörighet alla mål om brott, varå ej kan följa straffarbete eller avsättning. Föres talan om enskilt anspråk i mål, som faller inom den mindre nämndens kompetensområde, är rätten jämväl behörig att med sådan nämnd pröva denna talan. Dessa domförhållningsregler utgöra ej hinder för att låta fulltalig nämnd medverka i mål, som formellt tillhör tremansnämndens behörighet. Tvärtom bör så ske, då särskilda skäl påkalla det, såsom att bevisningen är vidlyftig eller svårbedömbär (propositionen 1957 nr 172 s. 78).

Med den nyssnämnda bestämningen av den mindre häradsnämndens behörighet kommer i häradsrätt liksom i rådhusrätt det övervägande antalet brottmål att kunna handläggas med tre i nämnden. Utredningen har in-

hämtat uppgifter från ett trettiotal domsagor om målfördelningen vid de allmänna tingen 1957. Enligt dessa uppgifter ha omkring 75 procent av hela antalet mål och ärenden vid tingen utgjorts av sådana som skulle komma att höra under tremansnämndens behörighet.¹ Med hänsyn till häradsnämndens tradition och djupa förankring i vårt rättsväsen kunna väl betänkligheter inställa sig inför en så genomgripande reform. Dyliga betänkligheter böra dock ej få hindra en reform, som kan medföra bestämda praktiska fördelar och som grundas i det starka intresset av likformighet i underrätternas sammansättning i brottmål.

Ensamdomare i brottmål

En huvudprincip för våra domstolars sammansättning har alltid varit, att domstolarna skola bestå av flera domare, antingen av ett kollegium av yrkesdomare eller av en lagfaren domare och nämnd. För bagatellbrottmålen förekom dock redan under äldre rättegångsbalken undantag från denna princip i det att dessa mål i vissa större städer avgjordes vid polisdomstolar bestående av endast en domare. I sitt betänkande om rättegångsväsendets ombildning (SOU 1926: 31 s. 107) ifrågasatte processkommissionen en allmän regel enligt vilken mål om brott, som betingade endast ett visst mindre straff, skulle överlämnas till ensamdomare. En sådan reform ansågs dock ej tillräddig utan processkommissionen inskränkte sig till att i närmare anslutning till dåtida ordning förorda ensamdomare i bagatellbrottmål endast vid de större städernas domstolar. Till denna tanke anslöt sig även processlagberedningen (SOU 1938: 44 s. 86). Vid antagandet av den nya rättegångsbalken ansåg dock riksdagen (första särskilda utskottet 1942 utlåtande nr 2 s. 88), att det saknades anledning att i detta hänseende göra skillnad mellan olika städer. Riksdagen vidtog därför den ändringen i processlagberedningens förslag, att samtliga rådhusrätter i bagatellbrottmål skulle vara domföra med endast en domare.

Ehuru alla rådhusrätter sålunda äro i bagatellbrottmål domföra med blott en domare, torde det vara endast i de större rådhusrätterna som denna sammansättningsform fått någon mera nämnvärd praktisk betydelse. Antalet bagatellbrottmål är vid dessa rådhusrätter så stort att det motiverar särskilda rättegångsdagar. Vid de allra största rådhusrätterna ha domare kunnat avdelas för handläggning i huvudsak endast av sådana mål. Detta har i hög grad främjat en snabb och smidig rättsskipning. Vid åtskilliga mindre rådhusrätter åter torde domförhetsregeln ifråga tillämpas endast i begränsad omfattning. Genom den vidgade användningen av strafföreläggande har antalet bagatellbrottmål minskat väsentligt. Till sin beskaffenhet äro dessa mål oftast av mycket enkel natur. De belasta därför inte i någon högre grad de allmänna rättegångsdagar, då rätten ändå är fulltaligt samlad, och

¹ Av de angivna 75 procenten ha omkring 15 procent utgjorts av bagatellbrottmål.

handläggas därför ofta med den sammansättning som gäller för de något svårare brottmålen, d. v. s. för närvarande med tre eller fyra lagfarna domare.

Ur rättssäkerhetssynpunkt torde knappast kunna resas invändningar mot en sådan ändring av häradsrätts domförhållningsregler, att häradshövding blir behörig att utan nämnd avgöra de brottmål i vilka häradsrätt nu är domför med liten nämnd. Emellertid är att beakta, att dessa brottmål regelmässigt i häradsrätt handläggas under ordförandeskap av tingsnotarier. Under förutsättning att tingsnotarie uppnått tjugofem års ålder och tjänstgjort i domsaga såsom tingsnotarie eller tingsnotarieaspirant under ett år kan han — enligt domsagostadgan — av häradshövdingen förordnas att handlägga bagatellbrottmål; dock må tingsnotarie ej handlägga militärt mål eller mål om förvandling av böter eller eljest mål som är av vidlyftig eller svår beskaffenhet eller vars avgörande kräver särskild erfarenhet. Förordnande som här avses utgör villkor för erhållande av bevis om tingsutbildning, och följaktligen tjänstgör normalt varje tingsnotarie åtminstone någon gång som ordförande vid huvudförhandling i bagatellbrottmål. I rådhusrätt är som bekant förhållandet i detta hänseende annorlunda. I dessa domstolar utövas domarämbete så gott som uteslutande av ordinarie domare, och för erhållande av sådan tjänst fordras i praktiken s. k. fiskalskompetens, d. v. s. att vederbörande innehaft förordnande som ledamot eller fiskal i hovrätt och av hovrätten funnits skickad att erhålla fortsatt domarförordnande.

För den nuvarande rättsskipningen i häradsrätt i bagatellbrottmål har det utan tvivel varit av betydelse att tingsnotarie såsom ordförande i dessa mål haft nämnd vid sin sida. I många fall kan nämnden vara till stöd för en mindre erfaren och i domarevärv otränad tingsnotarie. Med hänsyn till de täta ombytena av tingsnotarier i domsagorna har ock nämnden i »notarie-målen» betydelse för enhetlighet och kontinuitet i rättsskipningen, särskilt för en fast praxis i straffmättningsfrågor. På grund härav har inom stadsdomstolsutredningen yppats tvekan huruvida icke bagatellbrottmålen — därest de även i häradsrätt skola anförtros ensamdomare — böra undantagas från handläggning av tingsnotarie och liksom i rådhusrätt ankomma på domare med åtminstone fiskalskompetens. Emellertid skulle ur andra synpunkter en sådan reform ej vara önskvärd. Handläggningen av bagatellbrottmål — i många fall det enda tillfälle då tingsnotarie får på egen hand leda en rättsförhandling — utgör ett viktigt led i tingsutbildningen. En dylik inskränkning i tingsnotaries behörighet skulle ock komma att tynga häradshövdingens, tingsdomarens eller tingssekreterarens i många domsagor redan hårt pressande arbetsbörda. Den skulle ock stå i strid mot de senaste årens strävanden att så långt möjligt befria den kvalificerade domarpersonalen från enklare och mera rutinmässiga göromål. Å andra sidan är det givet, att rättsskyddets krav måste fälla utslaget vid övervägande av

denna fråga. Härvidlag förtjänar följande att beaktas. I erkända bagatellbrottmål — och flertalet av dessa mål torde utgöras av erkända förseelser — omfattar rättens prövning huvudsakligen dels en kontroll att den åtalade gärningen är straffbar enligt av åklagaren åberopade lagrum och att särskilda straffrihetsgrunder såsom t. ex. åtalspreskription ej föreligga samt dels utmätandet av ett bötesstraff inom den tillämpliga straffskalan. För det första ledet i denna prövning kräves framför allt noggrannhet hos rättens ordförande; nämndens medverkan är härvidlag av mera begränsad betydelse. För straffmätningen däremot har, som nyss nämnts, nämnden en särskild funktion att fylla i »notariemål». Det bör dock finnas andra utvägar att trygga enhetlighet i straffmätningen t. ex. genom att häradshövdingen, såsom väl redan nu sker i vissa domsagor, samlar den rättsbildade personalen till överläggning om de straffsatser som normalt böra tillämpas. Vad härefter gäller de bestridda bagatellbrottmålen må till en början erinras om att regeln om ensamdomarbehörighet är avsedd att utgöra endast ett fakultativt medgivet undantag från den allmänna regeln om häradsrätts sammansättning och att, om särskilda förhållanden påkalla det, en starkare sammansättning bör väljas. Det är tydligt, att denna grundsats förtjänar särskilt beaktande beträffande mål, som skall handläggas av tingsnotarie, och att således målet hänskjutes till nämnd så snart det finnes skäl därtill. Ett sådant skäl kan vara att i målet blir fråga om bevisprövning av någon beskaffenhet. Såsom ovan antytts förutsätter domsagostadgan, att häradshövding, som förordnar tingsnotarie att handlägga bagatellbrottmål, prövar vederbörandes allmänna lämplighet för uppdraget och tillser, att förordnandet ej kommer att avse vidlyftiga eller svåra mål eller mål, som eljest kräva särskild erfarenhet. Det kan förväntas, att denna prövning och tillsyn blir särskilt sorgfällig, om förordnandet avser tjänstgöring som ensamdomare. Utredningen har på de anförda skälen funnit sig sakna anledning att föreslå någon ändring i domsagostadgans bestämmelser om behörighet för tingsnotarie att handlägga bagatellbrottmål.

De praktiska verkningarna i häradsrätternas arbete av den ifrågasatta reformen med ensamdomare i bagatellbrottmål torde ej bli särskilt stora. Enligt domsagornas kvartalsrapporter till justitiedepartementet utgjorde under 1955 och 1956 antalet avgjorda bagatellbrottmål vid domsagorna blott 16 respektive 17,3 procent av hela antalet avgjorda brottmål. Vid vissa större domsagor kan dock reformen väntas medföra en önskvärd avlastning av de ordinarie tingen. För handläggning av mål, vari nämnd ej skall medverka, sammanträder häradsrätt enligt 1 kap. 9 § RB så ofta det för arbetet kräves; på häradshövdingen ankommer att bestämma tid och ställe för sammanträde. Dessa bestämmelser bli tillämpliga vid sammanträde för handläggning av bagatellbrottmål inför ensamdomare. Hinder möter dock ej att sådant sammanträde förlägges i anslutning till allmänt ting. I vissa situationer såsom vid åtal mot personer utan fast bostad, då snabbhet i förfarandet

är särskilt angelägen, blir det en fördel att bagatellbrottmål kunna handläggas oberoende av de allmänna tingen.

Tingsordningsfrågor

I 1 kap. 7 § RB stadgas om häradsrätts ordinarie, d. v. s. i tingsordning fastställda, ting. Dessa äro av två slag, dels allmänna ting och dels ting för huvudförhandling i mål, vari häradsrätt är domför med tre i nämnden, eller s. k. tremansting. Allmänt ting skall enligt 7 § första stycket hållas för huvudförhandling med nämnd å tingsställe å bestämda tider — som regel varje vecka — med undantag för tiden under häradsrätts ferier; enligt 2 § Kungl. kungörelsen den 10 juli 1947 om tingsordningar m. m. skall häradsrätt hålla ferier från och med den 17 juni till och med den 21 augusti, från och med den 19 december till och med den 6 januari samt från och med måndagen före påsk till och med lördagen efter påsk. Tremansting skola enligt 1 kap. 7 § andra stycket RB, om behov föreligger, hållas å bestämda tider och orter; de må hållas även under häradsrätts ferier samt å annan ort än den, där tingsställe är. Kungl. Maj:t förordnar om varje häradsrätts tingsordning, och bestämmelser härom äro meddelade i den nyssnämnda kungörelsen.

Med allmänt ting torde väl i 1 kap 7 § RB närmast avses ting med fullsutten nämnd (se Gärde m. fl. Nya rättegångsbalken s. 19). Lagrummet synes dock ej innefatta förbud mot hållande av allmänt ting med endast tre i nämnden (se SOU 1953: 26 s. 46). För att den föreslagna ökade behörigheten för häradsrätt med tremansnämnd skall medföra den åsyftade lindringen i nämndens tjänstgöring förutsättes, att till vissa allmänna ting kunna utsättas endast sådana mål och ärenden, som omfattas av tremansnämndens behörighet. Om en nämndeman ändock måste inställa sig vid ett ting — ofta efter resa till tingsstället — är ur arbetsbesparings- och kostnadssynpunkt inte mycket vunnet därmed att vissa mål och ärenden, låt vara större delen, formellt kunna handläggas utan hans medverkan. I många fall har nämndemannen måst tillsätta hela dagen för tinget, och han kan ha ett intresse att få deltaga i alla förekommande mål och ärenden. För närvarande brukar vid de allmänna tingen handläggas åtminstone något mål eller ärende, som ej omfattas av den föreslagna vidgade behörigheten för tremansnämnd, t. ex. ett allvarligare brottmål, ett tvistemål eller ett ärende av beskaffenhet att kräva fullsutten nämnd. Enligt de förutnämnda av utredningen inhämtade uppgifterna från ett trettiotal domsagor om målfördelningen vid de allmänna tingen 1957 har i genomsnitt — ehuru med avsevärda variationer mellan de olika domsagorna — antalet ting vid vilka icke förekommit mål eller ärende som nyss sagts utgjort omkring 17 procent av hela antalet ting; ofta har dock förekommit endast ett enstaka sådant mål eller ärende. Om tingen planläggas med hänsyn till domförhetsreg-

lerna, kan uppenbart tremansnämnden komma till användning i väsentligt ökad omfattning. Förutsättningarna för att till olika ting sammanföra mål och ärenden efter de tillämpliga domförhetsreglerna äro dock ej desamma vid alla häradsrätter. I tingslag med tätare tingssammanträden torde en dylik reform låta sig genomföra lättare än i tingslag, där häradsrätten sammanträder endast var fjortonde dag eller med ännu längre tidsintervaller; för att ej medföra dröjsmål torde i dessa senare tingslag som regel varje allmänt ting böra hållas öppet för alla mål och ärenden. Några allmänna regler för antalet ting med tremansnämnd kunna uppenbart ej fastställas, utan det torde få överlämnas åt häradshövdingarna att bestämma härom. Givetvis bör eftersträvas att använda tremansting i så stor utsträckning som möjligt. Men om till ett ting utsättes mål eller ärende, som kräver fullsuttet nämnd, torde det i allmänhet vara naturligt att låta denna nämnd medverka i samtliga förekommande mål och ärenden. Dock kan måhända i vissa fall befinnas lämpligt att efter domförhetsreglerna indela målen och ärendena i grupper och utsätta dessa till särskilda klockslag samt att för varje grupp kalla det antal nämndemän som erfordras. Vad nu sagts har närmast tagit sikte på de allmänna tingen. I åtskilliga domsagor bör den mindre häradsnämnden kunna komma till avsevärt ökad användning vid sådana särskilda sammanträden, som enligt 1 kap. 8 § RB må utsättas för arbetets jämna gång eller av andra skäl.

Den föreslagna ökade användningen av tremansnämnd i häradsrätt aktualiserar frågan om de nuvarande tremanstingens ställning. Som tidigare nämnts infördes dessa ting 1918 i syfte att tillgodose behovet av snabbare och lättillgängligare rättsskipning särskilt i städer utan egen jurisdiktion och i andra orter med mera sammanträngd befolkning. 1947 års kungörelse om tingsordningar m. m. innehåller närmare bestämmelser om tremansting. Enligt dessa bestämmelser skall i flertalet domsagor årligen hållas ett eller flera tremansting. Vanligen infalla de under häradsrätts sommarferier, och de hållas i allmänhet på ort med tingsställe. Förutom bagatellbrottmål förekomma vid tremansting stundom vissa andra mål och ärenden, vilka enligt särskilda författningar tillhöra tremansnämnds behörighet t. ex. mål om förvandling av böter, vissa militärbrottmål, mål om egendomsavträde och vissa andra konkursmål samt en del ärenden om förmynderskap och godmanskap m. m. Med nuvarande behörighetsregler för tremansnämnd är dock tremanstingens betydelse i flertalet domsagor mycket begränsad. Enligt uppgift i 1951 års rättegångskommittés betänkande 1953 med förslag till vissa ändringar i rättegångsbalken m. m. (SOU 1953:26 s. 45 f.) förekom under 1951 i 106 domsagor i genomsnitt endast ett 10-tal brottmål vid tremansting. Ur en av föreningen Sveriges häradshövdingar verkställd undersökning rörande dessa ting har utredningen inhämtat, att år 1955 motsvarande

siffran för 82 domsagor varifrån uppgift lämnats utgjorde endast fem, vilket antal därtill omfattar även andra mål än brottmål samt ärenden. Förmodligen får denna nedgång främst tillskrivas den vidgade användningen av strafföreläggande som möjliggjordes genom lagändring 1954. I skrivelse den 27 juli 1956 till chefen för justitiedepartementet har styrelsen för häradshövdingeföreningen anhållit, att frågan om bibehållande av tremans-tingen i gällande omfattning måtte upptagas till prövning. Skrivelsen har överlämnats till stadsdomstolsutredningen att tagas under övervägande.

Det är tydligt, att den ifrågasatta utökningen av tremansnämndens behörighet ställer spørgsmålet om bibehållande av tremans-tingen i nytt läge. Genomföres denna reform, kommer flertalet mål och ärenden att kunna handläggas på dessa tremans-ting. Det förefaller emellertid knappast motiverat att vid sidan av de allmänna tingen, av vilka åtskilliga torde komma att hållas med tremansnämnd, bibehålla särskilda tremans-ting med begränsad kompetens. De nuvarande tremans-tingen ha i flertalet domsagor knappast någon funktion att fylla. Valet torde därför stå mellan, å ena sidan, att omvandla tremans-tingen till allmänna ting, som vid behov kunna hållas även under häradsrätts ferier samt å annan ort än den, där tingsställe är, samt, å andra sidan, att helt avskaffa dessa ting. Utredningen har stannat för den förra lösningen, och skälen härtill äro följande. Med hänsyn till den stigande måltillströmningen vid domstolarna synes det principiellt icke lämpligt att minska antalet ordinarie ting. I vissa arbetstyngda domsagor torde tingen under ferierna vara ägnade att påskynda rättsskipningen och medföra en önskvärd avlastning av de första allmänna tingen efter ferierna. För en del militärbrottmål torde tremans-tingen redan nu ha en viss betydelse; militärbrottmål skola nämligen som regel handläggas med särskild skyndsamhet. Visserligen har möjligheten enligt 1 kap. 8 § RB att utsätta extra sammanträden i någon mån minskat behovet av ordinarie ting under ferierna. Men för allmänheten samt för åklagare och advokater och även för nämnden torde ordningen med en längre tid i förväg fastställda ting vara att föredraga. Gentemot ett avskaffande av fasta ting på annan ort än den, där tingsställe är, talar ock att sådana ting i vissa domsagor ha samband med att stad blivit lagd under landsrätt och därvid fått utfästelse, att i staden skulle hållas vissa tingsammans-träden. Överhuvud synes frågan om häradsrätternas tingsordningar vara att bedöma olika i olika domsagor. Den nuvarande ordningen enligt vilken Kungl. Maj:t med hänsyn till skiftande lokala förhållanden bestämmer om ting under ferierna och om ting på särskilda platser, som ej ha tingsställe, synes smidig och ändamålsenlig. Utredningen har därför ansett den böra bibehållas ehuru med den förändringen att på ifrågavarande ting må handläggas samma mål och ärenden som på de allmänna tingen. På sina håll kan måhända uppkomma svårighet att under häradsrätts ferier inpassa ordinarie ting av det nya slaget, vilka ting även de torde böra benämnas allmänna ting. Närmast avses svårig-

heter för häradshövding och domsagopersonal att taga ut semester. Det torde dock i allmänhet vara möjligt för häradshövding att förebygga, att till allmänt ting under ferierna utsättas mål i sådan omfattning att semestrarna äventyras. Tydligt är ock att de svårigheter som här avses förtjäna beaktande vid tingsordningarnas upprättande i administrativ väg.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har utredningen föreslagit ny lydelse av 1 kap. 7 § andra stycket RB. Därest detta förslag blir lag, fordras ändringar i 1947 års kungörelse om tingsordningar m. m.

4 kap. 4 § strafflagen

Detta lagrum innehåller bl. a. bestämmelser om rättens sammansättning vid avgörande av fråga om förening av straff. För rådhusrätts del har 1958 den ändringen vidtagits att den juristkollegiala sammansättningen utbyts mot lagfaren ordförande och nämnd om tre nämndemän. Vid genomförande av likformighet i underrätternas sammansättning i brottmål har det ansetts följdriktigt att i dessa mål låta även häradsrätt vara domför med endast tre i nämnden i stället för såsom hitintills med fullsutten nämnd.

6 § lagen om handläggning av domstolsärenden

I 6 § av denna lag äro bestämmelser meddelade om underrätts sammansättning vid handläggning av ärenden. Det synes som om dessa bestämmelser borde kunna ändras i riktning mot enklare sammansättningsformer. För häradsrätternas del skulle därmed vinnas väsentligt ökade möjligheter att använda tremansnämnd vid allmänt ting. Med hänsyn till dessa domförelse-reglers nära samband med frågan om underrätternas sammansättning i tvistemål har dock utredningen funnit sig icke böra i detta sammanhang företaga en allmän översyn av hithörande bestämmelser. Frågan om häradsrätts sammansättning vid intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägfred synes emellertid påkalla särskild uppmärksamhet. I 36 § lagen om ägfred stadgas, att den som deltagit i sådan förening rörande stängselsskyldighet eller betesreglering som upprättats i annan ordning än vid syneförrättning äger uppvisa föreningen i stad med rådhusrätt å allmän rättegångsdag och eljest å allmänt ting. Överensstämmer föreningen med lagens föreskrifter, skall föreningen intagas i rättens protokoll. Föreningen blir därmed gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheten. Den kan bli gällande även mot den som efter upprättandet av föreningen men före dess intagande i protokollet blivit ägare eller innehavare av fastigheten. För inträdet av denna senare rättsverkan uppställer emellertid lagrummet som villkor att protokollsintagningen ägt rum »vid rådhusrätt inom en månad och vid häradsrätt sist vid det allmänna ting, som infallit näst efter två månader sedan föreningen ingicks». I 37 § samma lag äro

motsvarande bestämmelser meddelade med avseende å stängselförening av visst innehåll. Vid protokollsintagning skall häradsrätt enligt 6 § 1946 års lag om handläggning av domstolsärenden vara domför med fullsutten nämnd. För den som — för uppvisande av förening — företräder vid det sista allmänna tinget inom den i 36 § ägofredslagen stadgade fristen skulle rättsförlust kunna tänkas uppkomma, om endast tre nämndemän vid det tinget tjänstgöra i rätten. Till förebyggande härav har utredningen föreslagit den ändringen i 1946 års lag, att rätten vid handläggning av ifrågasvarande ärenden skall vara domför med endast tre i nämnden. Enär rättens granskning av dessa ärenden är inskränkt till en formell prövning att uppvisad förening överensstämmer med ägofredslagens föreskrifter, har hinder mot en sådan lagändring ej ansetts möta.

Ikraftträdande

De föreslagna nya domförhetsreglerna för häradsrätt böra — såsom riksdagen önskat — träda i kraft den 1 januari 1959, då även 1958 års domförhetsbestämmelser för rådhusrätt skola börja tillämpas. Det kan vara tveksamt, om särskilda övergångsbestämmelser fordras för häradsrätterna. Övervägande skäl ha dock ansetts tala för att, om huvudförhandling inletts men icke avslutats före den 1 januari 1959, äldre bestämmelser om rättens sammansättning skola gälla.

Statens offentliga utredningar 1958

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.
Häradsrätts sammansättning i brottmål. [9]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.
Utredning om vissa förhållanden vid konserveringsforskningsinstitutet. [3]
Författningsutredningen. 1. Kandidatnominering vid andrakammarval. [6]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.
Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning. [8]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.
Småbrukarstödet. [7]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.
Vägplan för Sverige. Del 1. Riktlinjer och förslag samt kartbilagor. [1] Del 2. Expertutredningar och övriga textbilagor. [2]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.
Promemoria med förslag om fondförvaltning m. m. i samband med en utbyggd pensionering. [4]
Permanent skördekadestydd. [5]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.
Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.